

Aleg. 21

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowej szkole gospodarstwa lasowego.

Wysoki Sejmie!

W zeszłorocznem sprawozdaniu Komisji gospodarstwa krajowego przyjętem przez Wysoki Sejm do wiadomości uchwałą z dnia 21. marca b. r. Komisya poruszyła kilka spraw dotyczących kraj. szkoły gospodarstwa lasowego, z tym naciskiem, że jak najspieszniejsze ich załatwienie tylko z pożytkiem dla szkoły być może i przyczynić się powinno do trwałego jej rozwoju na przyszłość

Było zatem usilnem staraniem Wydziału krajowego projekty rzucone przez Komisję gospodarstwa krajowego zbadać, a następnie, o ile tylko to się dało, jeszcze w ciągu b. roku przeprowadzić.

Sprawozdanie niniejsze wykaże, że wszystkie te życzenia wyrażone przez Komisję w całości wykonane zostały.

Przedewszystkiem więc rozporządził Wydział krajowy, aby odtąd uczniowie kraj. szkoły gospodarstwa lasowego, korzystali w pełni z rewirów leśnych należących do fundacyjnych dóbr Winniki i aby tym sposobem, przy pomocy ćwiczeń i demonstracyi na miejscu przeprowadzanych i w pewien plan ujętych, byli w możności w ciągu trzechletniego pobytu w szkole osiągnąć jak najwięcej praktycznych wiadomości i naocznie zapoznać się z urządzeniem większych gospodarstw lasowych.

Polecił nadto Wydział krajowy Dyrekcyi szkoły, aby przy sposobności tych ćwiczeń sporządzony został częściowo plan gospodarczy obejmujący cały rewir winnicki z zastosowaniem zasad podawanych w szkole i wyników najnowszych badań naukowych. W myśl tego polecenia ma być plan ten opracowany przez profesorów przy pomocy uczniów III roku, dostatecznie już obznajomionych z przedmiotem, zasadać się na najnowszym stanie wiedzy leśniczej a nadto winien uwzględniać nie tylko miejscowe stosunki ekonomiczne i gospodarcze, ale także mieć na względzie osiągnięcia możliwie najwyższej renty gruntowej.

Dyrekcya zastosowała się ściśle do tego polecenia. Uczniowie szkoły już w ciągu b. roku odbywali ćwiczenia w rewirze winnickim a w dniach od 20—27 czerwca b. r. przyszła do skutku większa wycieczka z uczniami II i III roku pod kierunkiem dyrektora i dwóch profesorów fachowych, przyczem przeprowadzono pomiary i sporządzono mapę gospodarczą dla rewiru „Żupań“ o obszarze 131 hektarów wraz z planem gospodarczym i oszacowaniem. W ten sposób postępując, zamierzony cel w ciągu kilku lat następnych całkowicie zostanie osiągnięty, który prócz nie małej korzyści, dla uczniów przyniesie w rezultacie i wartościową pracę, jaką niezawodnie będzie kompletny wzorowy plan gospodarczy, sporządzony dla rewiru winnickiego.

Przy tej sposobności wspomnieć należy, że uczniowie szkoły oprócz tej większej wycieczki odbyli w tym roku pod przewodnictwem swych profesorów 25 wycieczek naukowych, przeważnie do miejscowości położonych w najbliższych oko-

licach m. Lwowa. Dalsze wycieczki, jakkolwiek były projektowane, dla braku fundusów nie mogły w tym roku dojść do skutku; Wydział krajowy sądzi jednak, że na przyszłość dadzą się one uskutecznić, nawet w granicach dotychczas przyzwalanego na ten cel kredytu, skoro wycieczki naukowe tego rodzaju z większą niż dotąd oszczędnością będą wykonywane

Bardzo poważnym środkiem naukowym dla praktycznego wykształcenia uczniów, którego w szkole lasowej brakowało, jest szkółka drzew leśnych, na tym bowiem obiekcie doświadczalnym uczniowie gruntowniej zapoznać się mogą z hodowlą lasu, przekonać się naocznie o warunkach wzrostu różnych rodzajów drzew krajowych i zagranicznych, nauczyć się sposobów mieszania gatunków dla otrzymania wzorowych drzewostanów, wogóle poznać sposoby chowu sadzonek i metody ich sadzenia. Takiej szkółki doświadczalnej kraj. szkoła gospodarstwa lasowego dotąd nie posiadała, dlatego też Wydział krajowy postanowił przystąpić do założenia jej jeszcze w b. roku, bacząc więcej na istotną potrzebę szkoły pod tym względem, aniżeli na wskazane w obecnej chwili może, więcej jak kiedykolwiek, względy oszczędnościowe.

Dyrekcya szkoły przedłożyła już projekt takich szkółek doświadczalnych wraz z kosztorysem, a Wydział krajowy zatwierdził go, wstawiając potrzebny na ten cel kredyt do preliminarza szkoły na rok 1900 w kwocie 475 zł.

Pod szkółkę wybrane zostało najodpowiedniejsze miejsce w rewirze lasów winnickich, w kulturze niskopiennej, w pobliżu t. zw. Marjówki, oddalonej od miasta Lwowa o 5 kilometrów. Projektowana szkółka obejmować będzie 2 hektary, które w ciągu pięciu lat całkowicie pod szkółkę zajęte zostaną. Według projektu w r. 1900 zostanie wykarczowanem z tej przestrzeni 2.000 m², czyli $\frac{1}{5}$ część hektara. Koszta tych robót w pierwszym roku wynosić będą:

a) Wynagrodzanie fundacyi Głowińskiego za stratę 3-letniego przyrostu wraz z czynszem	10 zł.
b) Korczowanie i uprawa gleby	45 "
c) Ogrodzenie i robota	120 "
d) Kupno nasion	50 "
e) Pielęgnowanie szkółki	80 "
f) Nieprzewidziane	20 "
Razem	325 zł.

Już po wstawieniu wykazanej powyżej kwoty do preliminarza, Dyrekcya przystąpiła do wykarczowania miejsca pod szkółkę, wówczas zaś okazało się, iż koszta tej roboty będą cokolwiek wyższe (około 75 zł.). Nadwyżka pokryta zostanie z zaoszczędzeń w kredytach szkolnych z r. 1899 a mianowicie w rubr. IV.

Nadto zaprojektowała Dyrekcya, aby obok szkółki doświadczalnej w Winnikach założyć równocześnie dwie inne szkółki, a mianowicie: w Brzuchowicach i Zubrzy, w rewirach leśnych należących do gminy miasta Lwowa. Byłoby to wskazaniem z tego względu, że każda z tych szkółek znajdując się na innej glebie, przedstawiałaby typowy obraz wegetacyi leśnej, z jaką mamy do czynienia w kraju: na glebie gliniasto-piaszczystej (Winniki), na piaskach lotnych (Brzuchowice) i na niżu czarnoziemnym wilgotnym (Zubrza).

Ponieważ Magistrat m. Lwowa w danym wypadku odstąpiłby bezinteresownie miejsce pod szkółki i dałby materiał potrzebny na ogrodzenie, przeto koszta założenia tych szkółek wynosiłby minimalną kwotę 150 zł. dla każdej. Z tego powodu Wydział krajowy uwzględniając zasadnicze motywa, jakie przemawiały za założeniem tych szkółek, zezwolił na razie na założenie jednej z nich a mianowicie szkółki na piaskach lotnych w Brzuchowicach i potrzebny na ten cel kredyt w kwocie 150 zł. wstawił do preliminarza szkoły na rok 1900.

Z uwagi, że według projektu, założenie i urządzenie szkółki doświadczalnej w Winnikach rozłożone zostało na pięcioletni okres czasu, w którym to czasie cały obszar 2-hektarowy pod szkółkę zajęty zostanie, przeto w następnych czterech latach szkółka ta wymagać będzie rocznego wkładu około 500 zł. i o przyzwolenie takiego kredytu w następnych latach, Wysoki Sejm upraszać będziemy.

Zgodnie z zapatrywaniem Komisyi gospodarstwa krajowego, przystąpił również Wydział krajowy w b. r. do przeprowadzenia zmian w programie naukowym szkoły, o ile to było potrzebnem i wskazaniem ze względów pedagogicznych i naukowych. W dniach od 14 - 21 grudnia zeszłego roku konferencya, złożona z wszystkich nauczycieli i docentów szkoły lasowej, zbadała szczegółowo obowiązujący dotąd program

naukowy i w rezultacie przedłożony został Wydziałowi krajowemu projekt, zawierający pewne zmiany i uzupełnienia programu naukowego i odmienny rozdział przedmiotów na poszczególnych kursach. Wydział krajowy zasiągnawszy opinii kraj. komisji rolniczej, zgodnie z jej zapatrywaniem, przedłożony projekt zatwierdził i porządkując już od nowego roku szkolnego polecił wprowadzić go w życie.

Nowy program i plan naukowy obowiązujący obecnie w kraj. szkole gospodarstwa lasowego, oprócz zmian co do treści i zakresu wykładanych przedmiotów wprowadza następujące zmiany:

I. Powiększenie względnie zmniejszenie liczby godzin wykładanych w kilku przedmiotach.

II. Pewne przestawienie nauk wykładanych na poszczególnych kursach.

III. A wreszcie i wprowadzenie do nauki nowych, dotąd niewykładanych w szkole przedmiotów, wyłączenie zaś z programu ćwiczeń mniej potrzebnych.

Poniżej uwidoczniamy zmiany, jakie zaszły w liczbie godzin i ich rozkładzie na podstawie dawnego i nowego planu naukowego:

A) Wykłady.

a) Zoologia ogólna:

dawniej	na I półroczu	2	godziny	tygodniowo	II ₂ , III ₁ , IV ₁	= razem	. . . . .	6	godzin
teraz	" I	" 3	"	"	"	razem	. . . . .	3	"

zatem mniej o 3 godziny;

b) Botanika ogólna:

dawniej	na I półroczu	3	godziny	II ₂	razem	. . . . .	5	godzin	
teraz	" I	" 2	"	II ₃	"	"	. . . . .	5	"

c) Fizyka:

dawniej	na I półroczu	2	godziny	II ₂	razem	. . . . .	4	godziny	
teraz	" I	" 3	"	II ₂	"	"	. . . . .	5	"

zatem obecnie więcej o 1 godzinę;

d) Język niemiecki:

dawniej	na I półroczu	2	godziny	II ₁	razem	. . . . .	3	godziny	
teraz	" I	" 2	"	II ₂	"	"	. . . . .	4	"

zatem obecnie więcej o 1 godzinę;

e) Język polski:

dawniej	na I półroczu	2	godziny	II ₁	razem	. . . . .	3	godziny
teraz	" I	" 2	"	II ₂ , III ₂ , IV ₂	razem	. . . . .	8	"

zatem obecnie więcej o 5 godzin;

f) Pomiar drzew i drzewostanów:

dawniej	na IV półroczu	2	godziny	V ₂	razem	. . . . .	4	godziny	
teraz	" IV	" 3	"	"	"	"	. . . . .	3	"

zatem obecnie mniej o 1 godzinę;

g) Nauka o glebie:

dawniej	na III półroczu	2	godziny,	razem	. . . . .	2	godziny		
teraz	" III	" 3	"	"	"	"	. . . . .	3	"

zatem obecnie więcej o 1 godzinę;

h) Ochrona lasu:

dawniej	na III półroczu	2	godziny,	IV ₂ ,	razem	. . . . .	4	godziny	
teraz	" III	" 3	"	IV ₃ ,	"	"	. . . . .	6	"

zatem obecnie więcej o 2 godziny;

i) Użytkowanie lasu:

dawniej	na V półroczu	4	godziny	VI ₄ ,	razem	. . . . .	8	godzin	
teraz	" III	" 3	"	IV ₃ ,	"	"	. . . . .	6	"

zatem obecnie mniej o 2 godziny;

j) Zarys gospodarstwa rolnego:

dawniej na III półroczu	2	godziny	IV ₂ ,	razem	. . . . .	4	godziny
teraz " V " 2 " IV ₂ , "						4	"

k) Zasadnicze wiadomości z nauki prawa i administracji:

dawniej na V półroczu	1	godzina	VI ₂ ,	razem	. . . . .	3	godziny
teraz " V " 2 " VI ₂ , "						4	"

zatem obecnie więcej o 1 godzinę;

l) Administracja lasu;

dawniej na V półroczu	2	godziny	VI ₂ ,	razem	. . . . .	4	godziny
teraz " VI " 3 " "						3	"

zatem obecnie mniej o 1 godzinę;

l) Łowiectwo:

dawniej na VI półroczu	2	godziny	razem	. . . . .	2	godziny	
teraz " V " 2 " "						2	"

B) Ćwiczenia.

a) Z języka polskiego i niemieckiego:

dawniej na I półroczu	2	godziny	II ₂ ,	razem	. . . . .	4	godziny
teraz " I " 2 " II ₂ , V ₂ i VI ₂ razem						8	"

zatem obecnie więcej o 4 godziny;

b) Z użytkowania lasu:

dawniej na III półroczu	2	godziny	IV ₂ ,	razem	. . . . .	4	godziny
teraz " V " 2 " VI ₂ "						4	"

Co do ilości godzin największa zatem zmiana zaszła w nauce języka polskiego i niemieckiego. Tak znaczne powiększenie liczby godzin wykładowych i ćwiczeń w tych przedmiotach, wskazane było, ze względu na niedostateczne przygotowanie uczniów wstępujących do szkoły. Konferencya nauczycielska podniosła, że uczniowie wstępujący do kraj. szkoły gospodarstwa lasowego, skutkiem poważnych braków elementarnej wykształcenia nie mogą należycie korzystać z wykładów, wypracowania ich pisemne i sprawozdania z wycieczek są często nieudolne a literatura fachowa, zwłaszcza w niemieckim języku niedostępna. Zważywszy, że uczniowie po ukończeniu szkoły lasowej, nawet średniej, z czasem jako zarządcy i administratorowie większych kompleksów leśnych, sprawując obowiązki więcej samodzielne, zmuszeni są przeprowadzać liczne korespondencye i znosić się z władzami, przeto należałoby wymagać od nich biegłości w języku krajowym, a znajomości języka niemieckiego przynajmniej o tyle, o ile to dla bliższego porozumiewania się ze stronami jest potrzebne. To też kraj. Komisyja rolnicza kierując się tymi względami, nietylko oświadczyła się za projektowaniem powiększeniem liczby godzin wykładowych w obu językach ale nadto wyraziła opinię, z którą zgodził się i Wydział krajowy, iż należy dodać jeszcze po 2 godziny tygodniowo ćwiczeń w obu językach na V i VI półroczu a to głównie w celu wprawienia uczniów w korespondencyi handlowej, jak też obznajomienia ich z terminologią przy sposobności czytania i tłumaczenia dzieł fachowych w języku niemieckim.

Tak znaczne powiększenie liczby godzin wykładowych i ćwiczeń w obu językach, spowodowało Wydział krajowy do wyszukania odpowiednio ukwalifikowanego docenta, któryby tym obowiązkiem podołał i do podwyższenia płacy za udzielanie tych przedmiotów w stosunku do godzin wykładanych i według normy wygaśnięcia, jaka jest przy docenturach przyjętą.

Po porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową poruczył Wydział krajowy docenturę języków w kraj. szkole gosp. lasowego c. k. profesorowi gimnazjalnemu Dr. Franciszkowi Konarskiemu, przyznając mu roczne wynagrodzenie w kwocie 900 zł. za 10 godzin tygodniowo wykładów i ćwiczeń w tych przedmiotach. Ponieważ poprzecznie wynagrodzenie docenta udzielającego naukę języków wynosiło 480 zł., przeto na przynależność w tej pozycji zachodzić będzie potrzeba większego wydatku o 420 zł. rocznie. Jednocześnie jednakże odpada kredyt 240 zł. na docenturę geografii, który to wykład przydzielony został jednemu ze stałych profesorów, skutkiem czego w obu tych pozycjach wydatek będzie większy tylko o 180 zł.

Zasadniczych wiadomości z nauki prawa i administracji, z którymi zawodowy leśnik w praktyce — tak często ma do czynienia, powinna mu szkoła w dostatecznej mierze udzielić, dlatego też i w nowym programie uznał Wydział krajowy za potrzebne powiększyć wykład tego przedmiotu w jednym półroczu o jedną godzinę tygodniowo. W poprzednich latach udzielał tych nauk w szkole prof. Lipiński, z chwilą jego ustąpienia Wydział krajowy powierzył ten wykład docentowi p. Hamerskiemu, przyznając mu roczne wynagrodzenie w kwocie 250 zł. Wydatek ten został również po raz pierwszy wstawiony do preliminarza szkoły.

Reorganizacja programu naukowego nie mogła się jednak ograniczyć tylko do powyżej wymienionych zmian, zachodziła potrzeba wprowadzenia jeszcze do programu dwóch nowych przedmiotów, pragnąc krajową szkołę gospodarstwa lasowego postawić na tej samej stopie naukowej, na jakiej stoją podobne zakłady średnie za granicami kraju i uzupełnić zakres wiedzy leśnikowi potrzebnej. Dodano zatem do planu naukowego: a) naukę pomocy w nagłych wypadkach (1 godzina tygodniowo na V. półroczu) i b) ćwiczenia laboratoryjne z chemii (po 2 godziny na I. i II. półroczu).

Wprowadzenie tych przedmiotów spowodowało Wydział krajowy do wstawienia 300 zł w preliminarzu szkoły lasowej na r. 1900 a mianowicie: 100 zł. jako wynagrodzenie doc. Dr. Zgórskiemu za udzielanie nauki pomocy w nagłych wypadkach, i 200 zł. za prowadzenie ćwiczeń laboratoryjnych, które powierzone zostało Dr. Niemezyckiemu, Wydział krajowy zgadzając się na zaprowadzenie ćwiczeń laboratoryjnych z chemii zastrzegł jednakże, iż ćwiczenia te ściśle zastosowane być powinny do potrzeb szkoły lasowej, i ograniczać się będą do objaśnienia na przykładach i demonstracyach najelementarniejszych zasad nauki, o ile to do zrozumienia ogólnych prawideł jest potrzebne, a zawodowemu leśnikowi do bliższego poznania sił natury, z jakimi ma on ciągle do czynienia, przydać się może.

Z uwagi, że kraj. szkoła gospodarstwa lasowego nie posiada własnego laboratorium, prof. Dr. Radziszewski kierując się życzliwością dla szkoły, zezwolił, aby ćwiczenia te odbywały się w laboratorium chemicznym, znajdującym się przy c. k. Uniwersytecie. Wydział krajowy zwracać tylko będzie należytość za zużycie odczynników i zniszczenie przyrządów w kwocie 50 zł. rocznie, a wydatek ten wstawiliśmy do rubr. IV. poz. 16 a. preliminarza szkolnego.

Skutkiem przytoczonych powyżej zmian, zwiększenia liczby godzin wykładowych i w prowadzenia nowych przedmiotów, rubr. I. poz. 4. wydatków szkoły gospodarstwa lasowego w preliminarzu na r. 1900 wzrosła w ogólnej kwocie wydatków z 3.120 zł. na 3.850 zł. czyli więcej o 730 zł.

Wreszcie z nowego programu naukowego usunięte zostały niektóre ćwiczenia, które, jak to długoletnia praktyka szkolna wykazała, nie potrzebnie obarczały tylko plan naukowy. Mianowicie usunięte zostały z planu naukowego:

- a) ćwiczenia z geologii i mineralogii 2 godziny na II. półroczu;
- b) ćwiczenia z nauki o glebie 2 godziny na III. półroczu;
- c) ćwiczenia z szacowania lasu 2 godziny na V. półroczu.

Zestawienie, jakie poniżej umieszczamy, wyraźniej przedstawi zmiany, jakie zaszły przez wprowadzenie nowego planu naukowego, ze względu na ogólną liczbę godzin wykładowych i ćwiczeń jak niemniej i rozłożenie ich na poszczególne półrocza.

W półroczu	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.	
	d.	t.	d.	t.	d.	t.	d.	t.	d.	t.	d.	t.
dawniej (d) teraz (t)												
Ilość godzin wykładowych .	21	22	19	22	22	22	20	22	18	19	17	17
" " ćwiczeń .	10	12	12	12	12	11	10	12	12	10	10	10
Razem	31	34	31	34	34	33	30	34	30	29	27	27

Z zestawienia tego widzimy, że reorganizacja programu naukowego pomimo wprowadzenia nowych przedmiotów spowodowała nieznacznie tylko zwiększenie liczby godzin szkolnych, a mianowicie o 8 na wszystkich półroczach (z ogólnej ilości 183 godzin na 191) skutkiem tego uczniowie nie zostali zanadto obciążeni nauką szkolną, natomiast ze względów pedagogicznych terażniejszy podział godzin na kursach jest bardziej wskazany. Ilość godzin wykładowych na I. roku jest największą, zmniejsza się zaś w latach późniejszych, gdy uczniowie zmuszeni są po za szkołą więcej pracować celem przygotowania się do egzaminów. W ostatniemu półroczu bezpośrednio przed egzaminami głównymi liczba godzin szkolnych spada do 27 tygodniowo.

W pewnym związku z przedmiotem dotychczas omawianym jest również zmiana, jaką Wydział krajowy wprowadził do §. 34. przepisów obowiązujących uczniów kraj. szkoły gospodarstwa lasowego

Paragraf ten opiewał dotychczas: „Termina egzaminów poprawczych, przewidzianych w §. 31 i §. 33 są następujące: Dla przedmiotów półrocza zimowego bezpośrednio przed egzaminami półrocza letniego a dla przedmiotów półrocza letniego w czasie najbliższych egzaminów wstępnych“.

W praktyce szkolnej termin zdawania poprawek z półrocza zimowego bezpośrednio przed egzaminami półrocza letniego okazał się b. niedogodnym, gdyż takie przewlekanie poprawki nie tylko w wypadkach nie zdania jej narażało uczniów na daremne uczęszczanie na drugie półrocze, ale miało i tę złą stronę, że uczniom mającym zdawać poprawkę utrudniało należyte przygotowywanie się do egzaminów z letniego półrocza i powodowało bezpośrednio przed egzaminami zaniebdywanie obowiązków regularnego uczęszczania do szkoły. Wydział krajowy zmienił zatem odnośny §. w tym kierunku, iż odtąd uczniowie obowiązani będą zdawać poprawki z zimowego półrocza w sześć tygodni po rozpoczęciu się kursu letniego.

Skutkiem zmian i zarządzeń powyższych najpilniejsze potrzeby szkoły pod względem naukowym zostały zaspokojone, wprowadzony został plan bardziej odpowiadający wymaganiom obecnym nauki, dodane zostały nowe objekty demonstracyjne, w ogóle dostarczono środków szkole, przy których pomocy powinna się ona w przyszłości pomyślnie rozwijać i dostarczać krajowi zawodowych leśników intelektualnie i praktycznie należycie ukwalifikowanych.

Jakkolwiek jednak stanowisko szkoły i jej rozwój w wysokim stopniu zależy od podobnych czynników, to przecież skuteczność ich działania zawsze spoczywać będzie w rękach ludzi, których pieczę szkoła powierzoną została. Wyszukanie odpowiednio ukwalifikowanych nauczycieli przy zachowaniu właściwej miary przyznawanych im poborów, było zawsze jednym z ważniejszych ale zarazem i dość trudnych zadań Wydziału krajowego przy administracji szkołami fachowemi; trudności te występują w szczególnie wybitny sposób przy kraj. szkole gospodarstwa lasowego, gdzie chętnych kandydatów nauczycielskich zawsze okazywał się brak, a w obecnej chwili skutkiem powiększenia etatu i polepszenia płac w rządowej służbie lasowej, stosunki te zmieniły się jeszcze bardziej na niekorzyść szkoły. Skoro zatem już Komisya gospodarstwa krajowego w zeszłorocznym swem sprawozdaniu podniosła potrzebę uregulowania płac nauczycieli kraj. szkoły gospodarstwa lasowego, Wydział krajowy po bliższem zbadaniu tej sprawy i zaciągnięciu opinii sekcji stałej kraj. komisji dla spraw rolniczych, postanowił przedłożyć Wys. Sejmowi wniosek odpowiedniego polepszenia płac dyrektora i profesorów tej szkoły.

Przemawiały zatem następujące okoliczności: Dotychczasowe pobory grona nauczycielskiego w kraj. szkole lasowej, nie tylko w stosunku do poborów w innych równorzędnych zakładach naukowych, ale nawet przy porównaniu z innemi stanowiskami w służbie krajowej okazywały się za niskie. Nauczyciel średniej szkoły rolniczej w Czernichowie pobierając roczną płacę 1.660 zł. i wolne pomieszkanie, bezwarunkowo lepiej był dotowany od profesora kraj. szkoły lasowej z płacą 1.700 zł. Różnice te w ostatnich czasach skutkiem podwyższenia płac prawie we wszystkich dykasteryach tak służby rządowej jako też i krajowej wystąpiły tem dosadniej, wzbudzając z natury rzeczy w kołach nie objętych jeszcze tą regulacją życzenia i nadzieje polepszenia ich bytu.

Natomiast żądania kwalifikacyi naukowej od kandydatów na nauczycieli w kraj. szkole lasowej są dość wysokie. Nauczyciel-adjunkt przed stabilizacją na tej posadzie winien wykazać się:

- a) ukończeniem akademii leśnej w Wiedniu, lub innym na równi z nią stojącym zakładem zagranicznym, i złożonym egzaminem dyplomowym;
 b) dłuższą praktyką leśniczą;
 c) egzaminem praktycznym przepisany dla c. k. zarządców kameralnych lub samodzielnych gospodarzy lasowych;
 d) wreszcie egzaminem nauczycielskim złożonym przed komisją egzaminacyjną w Wiedniu.

Zważywszy przytem, że cały etat kraj. szkoły gosp. lasowego obejmuje tylko 7 posad i że w kraju jest tylko jedna taka szkoła fachowa, skutkiem tego widoki awansu dla kandydatów w tej służbie krajowej są bardzo ograniczone, gdy natomiast otwarte jest dla nich o wiele szersze pole w rządowej służbie lasowej, biorąc wreszcie na uwagę i trudniejsze warunki egzystencji w m. Lwowie, a ponadto uwzględniając poniekąd i cokolwiek odrębne stanowisko tej jedynej szkoły lasowej z polskim językiem wykładanym, gdzie zadaniem nauczycieli być powinno nie tylko założyć uczyńić wymaganiom służby, ale przyczyniać się także do postępu wiedzy fachowej na tem polu — to wszystkie te powody skłoniły Wydział krajowy do przedłożenia wniosku o polepszenie płac nauczycieli w kraj. szkole lasowej i do wstawienia już w preliminarzu budżetu na r. 1900 kwot, wynikających z tej regulacji.

Powiększenie płac projektowane przez Wydział krajowy przedstawia się jak następuje:

	Dotychczasowe pobory zł.			Pobory od 1. stycznia 1900 r. zł.			Zatem
	płaca	dodatek aktyw.	razem	płaca	dodatek aktyw.	razem	odtąd + więcej zł.
Dyrektor	2.000	480	2.480	2.400	420	2.820	+ 340
Profesor	1.300	400	1.700	1.640	360	2.000	+ 300
Nauczyciel-adjunkt .	1.000	300	1.300	1.200	300	1.500	+ 200

Dodatki pięcioletnie pozostałyby niezmienione, a zatem jak dawniej wynosiłyby dla dyrektora i profesorów pięć dodatków po 200 zł. dla adjunktów pięć po 150 zł.

Projektowane podwyższenie płac w całym etacie posad nauczycielskich kraj. szkoły gosp. lasowego spowoduje na przyszłość nadwyżkę wydatków w budżecie szkoły o 1.540 zł., ponieważ jednak skutkiem ustąpienia prof. Lipińskiego, który z początkiem b. roku przeszedł do służby rządowej, otrzymawszy posadę c. k. zarządcy lasów, jedna posada profesora fachowego w szkole została opróżnioną, a Wydział krajowy rozdzieliwszy na razie przedmioty przez tegoż profesora wykładane między innych profesorów, postanowił na rok przyszły tej posady nie obsadzać, skutkiem tego w preliminarzu na r. 1900 nie wstawiano płacy dla jednego profesora fachowego, zaoszczędzając tym sposobem 2 000 zł. Pomimo zatem powiększenia płac nauczycielskich w budżecie na rok przyszły w tej rubryce, nie byłoby przekroczenia ale zaoszczędzenie w kwocie 460 zł.

Ponadto jednak Wydział krajowy we wniosku III. przemawia za udzieleniem obecnemu dyrektorowi kraj. szkoły gospodarstwa lasowego p. Maryanowi Małaczyńskiemu dodatku osobistego w kwocie 600 złr. rocznie.

Wreszcie w rubr. III. wydatków szkoły uznał Wydział krajowy za potrzebne wstawić nową pozycję na dyurnistę z kwotą 240 zł., gdyż dyrektor szkoły nie mógł się obejść bez tej pomocy kancelaryjnej, zwłaszcza skoro po ustąpieniu prof. Lipińskiego objął część jego wykładów.

Dołączone tu jako alegat sprawozdanie dyrekcji za rok 1898/9 podaje najważniejsze wiadomości o szkole, o frekwencji uczniów i wyniku egzaminów, świadcząc o należytem funkcjonowaniu tego krajowego zakładu.

W myśl powyższego sprawozdania i na podstawie motywów w niem przytoczonych Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej szkole gospodarstwa lasowego za r. 1899.

II. Sejm uchwała następujący nowy etat płac nauczycieli stałych krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, uchylając tem samem etat dawniejszy uchwalony w dniu 16. maja 1893 r. i 8. lutego 1897 r.

a) Dyrektor a zarazem profesor fachowy: płacy stałej 2.400 zł. i dodatek aktywalny (na pomieszkanie) w kwocie 420 zł., tudzież pięć dodatków pięcioletnich po 200 zł. każdy.

b) Dwaj profesorowie do nauki zawodowej leśniczej po 1.640 złr. płacy stałej i 360 złr. rocznie dodatku aktywalnego (na pomieszkanie) tudzież po pięć dodatków pięcioletnich po 200 zł. każdy.

c) Trzej nauczyciele adjunkci po 1.200 zł. płacy stałej i 300 zł. dodatku aktywalnego (na pomieszkanie) tudzież po pięć dodatków pięcioletnich po 150 zł. każdy.

III. Sejm przyznaje dyrektorowi krajowej szkoły gospodarstwa lasowego, począwszy od dnia 1. stycznia 1900 roku dodatek osobisty w kwocie 600 zł. rocznie.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Mieczysław Onyszkiewicz w. r

Członek Wydziału krajowego.

Sprawozdanie

dyrekcji krajowej szkoły gospodarstwa lasowego za rok szkolny 1898/9.

Starania Wydziału krajowego u Rządu w myśl uchwały Wysokiego Sejmu o pomieszczenie uczniów krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie na posadach urzędników leśnych państwowych, nie odniosły skutku żadnego. Stanowcza, odmowna odpowiedź pouczyła, że dalszy rozwój szkoły wskazany jest w udoskonaleniu środków do kształcenia wszechstronnego samoistnych gospodarzy leśnych dla kraju. Dotychczasowy jedynie racjonalny kierunek, łączący teorię z praktyką, nie tylko zachowano, ale rozszerzono nawet dzięki poparciu wydatnemu ze strony Wydziału krajowego i Komisji gospodarstwa krajowego, przez przydzielenie lasu fundacyjnego w Winnikach o obszarze 1348 morgów, jako stałego przedmiotu do ćwiczeń praktycznych. Starania o założenie szkółki doświadczalnej są w toku. Przez uzyskanie lasu szkolnego a wkrótce i szkółki dadzą się ująć ćwiczenia praktyczne z uprawy, miernictwa, urządzenia lasu, a nawet administracji w system jednolity. Uczeń pozna już w szkole całokształt czynności gospodarczych i administracyjnych w rewirze, gdyż musi sam wszystko wykonać pod kierunkiem profesorów. Spodziewać się należy, że taki system nauki wyda w najkrótszym czasie jak najlepsze owoce i właściciele większych posiadłości, przekonawszy się o wyższości ukończonych uczniów naszych nad importowanymi czeskimi leśnikami, będą dawać pierwszeństwo krajowym, jako obeznany gruntownie z stosunkami fizyograficznymi i społecznymi Galicji.

Nauki wykładane.

Ustalenie programu nauk ogólnego i szczegółowego załatwiono w tym roku. Z inicjatywy Dyrekcji odbyły się w grudniu 1898 kilkudniowe konferencje całego ciała nauczycielskiego pod przewodnictwem delegata Wydziału krajowego, na których po wyczerpujących rozprawach ułożono szczegółowe programy nauk i rozdzielono przedmioty na poszczególne kursy wedle zasad następujących:

1. przedmioty tak przygotowane, jak ogólnie kształcające, jak zawodowe są tak ugrupowane, by stopniowo i systematycznie zapoznawały uczniów z całością leśnictwa.

2. działy wspólne kilku przedmiotom będzie wykladał ten nauczyciel tylko, który najpierw ma sposobność do przedstawienia owej partii uczniom.

3. praktyczne ćwiczenia we wszystkich naukach idą krok z wykładami, uzupełniają i wyjaśniają teorię, przyczem uczeń nie tylko przygląda się wykonaniu czynności zawodowych, lecz musi przyłożyć osobiście rękę do wszystkiego pod okiem profesora.

4. uznano konieczność wprowadzenia wykładu pomocy w nagłych wypadkach i laboratorium chemicznego, i rozszerzenia nauki języków.

Komisyja gospodarstwa krajowego na posiedzeniu z 9. czerwca 1899 przyjęła nowy program nauk i uchwaliła ze swej strony wprowadzić jako przedmiot bardzo potrzebny „Korespondencję handlową (polską i niemiecką)”. Już w letnim półroczu uwzględniono zmiany projektowane w programie nauk tak, że od kursu zimowego 1899 bez szkody dla całości nauki wprowadzić można uchwalony nowy porządek.

Obecny program wykładów i ćwiczeń przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie przedmiotu	Ilość godzin tygodniowo na kursie					
	I	II	III	IV	V	VI
W y k ł a d y						
Wstęp do nauki leśnictwa	1	—	—	—	—	—
Zoologia ogólna	3	—	—	—	—	—
Botanika ogólna (anatom. morfol. system.)	2	3	—	—	—	—
Fizjologia roślin	—	2	—	—	—	—
Mineralogia i geologia	—	3	—	—	—	—
Chemia	2	2	—	—	—	—
Fizyka	3	2	—	—	—	—
Matematyka	5	4	—	—	—	—
Geografia	2	2	—	—	—	—
Język niemiecki	2	2	—	—	—	—
Język polski	2	2	2	2	—	—
Ekonomia społeczna	—	—	1	2	—	—
Matematyka zastosowana	—	—	2	—	—	—
Miernictwo	—	—	4	4	—	—
Pomiar drzewa	—	—	—	3	—	—
Meteorologia	—	—	2	—	—	—
Klimatologia	—	—	—	1	—	—
Nauka o glebie	—	—	3	—	—	—
Hodowla lasu	—	—	2	4	—	—
Użytkowanie lasu	—	—	3	3	—	—
Zarys gospodarstwa rolnego	—	—	—	—	2	2
Zasadnicze wiadomości z nauki prawa i administ. Administrcya lasu	—	—	—	—	2	2
Urządzenie gospodarstwa lasowego	—	—	—	—	3	3
Szacowanie wartości lasu i statystyka leśna	—	—	—	—	3	—
Technologia drewna	—	—	—	—	3	3
Zarys inżynierji	—	—	—	—	2	2
Ochrona lasu	—	—	3	3	—	—
Zabudowanie dzikich potoków	—	—	—	—	—	2
Łowiectwo	—	—	—	—	2	—
Rybactwo	—	—	—	—	1	—
Pomoc w nagłych wypadkach	—	—	—	—	1	—
Ć w i c z e n i a						
Ćwiczenia z botaniki i zoologii	2	2	—	—	—	—
„ z chemii	2	2	—	—	—	—
„ z języka polskiego i niemieckiego	2	2	—	—	2	2
Rysunki techniczne	6	6	—	—	—	—
Rysunki i ćwiczenia z miernictwa	—	—	4	4	—	—
Ćwiczenia z nauki o glebie	—	—	1	—	—	—
„ z meteorologii	—	—	1	—	—	—
„ z hodowli lasu	—	—	2	4	—	—
„ z ochrony lasu	—	—	2	2	—	—
„ z użytkowania lasu	—	—	2	2	—	—
„ z urządzenia lasu	—	—	—	—	2	2
Rysunki i konstrukcje do inżynierji	—	—	—	—	6	6

Oprócz tego Dyrekcyja rozpoczęła pracę nad ustaleniem słownictwa zawodowego, usiłując osiągnąć w pierwszej linii porozumienie między wykładającymi co do używania jednolitych nazw technicznych.

Równocześnie postanowiono rozpocząć wydawnictwo skryptów z przedmiotów zawodowych.

Grono nauczycielskie.

W gronie nauczycielskiem zaszły w tym roku znaczne zmiany. Jeszcze w sierpniu 1898 dyrektor p. Władysław Tyniecki poszedł na emeryturę, zaś z końcem grudnia 1898 profesor p. Bronisław Lipiński przeniósł się do służby leśnej państwowej. Dyrekcyę zakładu powierzono c. k. zarządcy lasów i dóbr państwowych p. Maryanowi Małaczyńskiemu z początku prowizorycznie, zaś od 20. czerwca 1899 stale. Przedmioty wykładane przez profesora Lipińskiego rozdzielono pomiędzy dyrektora, profesora Zygmunta Demianowskiego, Stanisława Sokołowskiego i nowo przyjętego docenta Dra Wiktora Hamerskiego.

Z końcem roku szkolnego stan osobowy był następujący:

A. Nauczyciele stali.

1. Dyrektor szkoły, a zarazem profesor Maryan Małaczyński wykładał: Wstęp do nauki leśnictwa, urządzenie gospodarstwa lasowego i administracyę lasu.
2. profesor Zygmunt Demianowski: Miernictwo, matematyka zastosowana, pomiar drzewa, szacowanie wartości lasu i statystyka leśna — łowiectwo.
3. profesor adjunkt Bronisław Błocki: Zoologia, Botanika, Fیزیologia roślin, Mineralogia, geologia i geografia
4. profesor adjunkt Michał Janeczko: użytkowanie lasu, ochrona lasu technologia drewna, rybactwo.
5. profesor adjunkt Stanisław Sokołowski: Hodowla lasu, nauka o glebie, Meteorologia, Klimatologia, Zabudowanie dzikich potoków.
6. Jedna posada profesora fachowego nieobsadzona.

B. Docenci.

1. Marcei Białobrzęski: Język polski i niemiecki.
2. Kazimierz Bruchnalski: Matematyka.
3. Dr. Bronisław Radziszewski: Chemia.
4. Dr. Zdzisław Stanecki: Fizyka.
5. Dr. Stanisław Głabiński: Ekonomia społeczna.
6. Dr. Stefan Pawlik: Zarys gospodarstwa rolnego.
7. Seweryn Widt: Zarys inżynierii, Rysunki i konstrukcyje.
8. Dr. Wiktor Hamerski: Zasadnicze wiadomości z nauki prawa i administracyi.

Środki naukowe.

Bibliotekę przeniesiono do sali dawnego muzeum łowiectwa i urządzono tamże czytelnię dla nauczycieli. Pisma prenumerowane, pomieszczono w okładkach i wyłożono w sali stale do użytku. Liczbę czasopism fachowych pomnożono znacznie, by umożliwić nauczycielom zapoznanie się z prądami nowymi w nauce. Dotacya dotychczasowa 300 zł. na bibliotekę jest za szczupłą, ponieważ same pisma peryodyczne kosztują rocznie 200 zł. Rocznie trzebaby 500 zł. Nadzór nad biblioteką objął prof. adjunkt Stanisław Sokołowski i przy pomocy pisarza dyrekcyjnego sprawdził stan biblioteki z inwentarzem i katalogiem alfabetycznym, uporządkował takową, wpisując w miejsce brakujących dzieł i podwójnie wciągniętych duplikatów książki dawniejsze nie inwentowane, lub nowo nabyte. Obecnie liczy biblioteka 3277 tomów, 2900 dzieł wraz z mapami, atlasami i rękopisami. Wiele dzieł darował były dyrektor p. Władysław Tyniecki. Na przyszły rok przystąpi się do sporządzenia katalogu przedmiotowego.

Z biblioteki korzystali przeważnie profesorowie zakładu, w skromnej liczbie uczniowie i obcy. Ogółem wypożyczono 235 dzieł. Dla uczniów nie można otworzyć czytelnicy jedynie z braku miejsca. Użytkowanie wspólne tej samej sali, gdzie profesorowie czytają, nie byłoby wskazaniem.

Do czytelnicy prenumerowano 26 pism a mianowicie:

1. Anzeiger für den Forstproduktenverkehr.
2. Aus dem Walde.
3. Botanisches Zentralblatt.
4. Forstwissenschaftliches Zentralblatt.
5. Zentralblatt für das gesammte Forstwesen.
6. Echo forestier.
7. Allgemeine Fischereizeitung.
8. Allgemeine Forst- und Jagdzeitung.
9. Oesterreichische Forstzeitung.
10. Gartenwelt.
11. Handelsblatt für Walderzeugnisse.
12. Holzhändler.
13. Holzzeitung.
14. Tharander Jahrbuch.
15. Kosmos.
16. Łowiec.
17. Revue des eaux et de forêts.
18. Rolnik.
19. Land- und Forstwirtschaftliche Unterrichtszeitung.
20. Waidmannsheil.
21. Wetter.
22. Wszechświat.
23. Oesterreichische botanische Zeitschrift.
24. Zeitschrift für Forst- und Jagdwesen.
25. Meteorologische Zeitschrift.
26. Schweizerische Zeitschrift für Forstwesen.

Bezpłatnie otrzymywała biblioteka:

- a) z Akademii umiejętności w Krakowie sprawozdania i atlas geologiczny Galicyi.
- b) z centralnej stacyi doświadczalnej w Mariabrunn sprawozdania.
- c) z Ministerjum rolnictwa wszystkie wydawnictwa statystyczne i tyczące się szkolnictwa fachowego.
- d) z Towarzystwa leśnego galicyjskiego: Sylwan.
- e) ze szkoły rolniczej w Filipopolu w Bułgaryi „Cadobo“.

Wybudowanie piętra na budynku szkolnym byłoby bardzo wskazaniem. Brak pomieszczenia dla obfitych zbiorów nie pozwala korzystać uczniom w całej pełni z bardzo pouczającego materiału naukowego po muzeach. Również brak zupełny dozoru w nocy może kiedyś narazić szkołę na straty niepowetowane zwłaszcza, że wskutek regulacyi ul. św. Marka w najbliższym czasie domek dla stróżów musi być zwalonym, a pomieszczenia innego dla dozorców w obrębie szkoły nie ma. Chyba trzeba by nająć sutereny w którejś z kamienic sąsiednich a tem samem zakład zostawić zupełnie bez opieki. W pokoiku używanym dawniej przez profesora Lipińskiego urządzono pracownię fotograficzną przez zaopatrzenie okna rozsuwalną szczelną okiennicą. Pracownia taka jest przy obecnym postępie nauki niezbędną do utrwalania pouczających materiałów spotkanych na wycieczkach po kraju i okazywania takowych uczniom w czasie wykładów na razie w formie zwykłych odbitek fotograficznych, zanim fundusze pozwolą na sprawienie przyrządu projekcyjnego. Aparaty fotograficzne szkoła posiadała od kilku lat. Nad zbiorami ugrupowanymi działami czuwają odnośni profesorowie, utrzymują je w porządku, uzupełniają okazami bądź osobiście zbieranymi, bądź dokupywanymi z funduszków krajowych.

W roku 1898/9 powiększono środki naukowe:

1. dla botaniki i zoologii: modelami kwiatów roślin wargowych i rozwoju paproci, skompletowano kolekcję preparatów mikroskopowych z dziedziny botaniki i zoologii.

2. dla miernictwa: busolą leśną Frommego, suwadełkami kołowymi w mosiadzu i papierze, transporterem kołowym z metalu, wiszącą i składaną łątą do odczytywania odległości.

3. dla fizyki: wagą decymalną i przyborami do pracowni fotograficznej.

4. dla pomiaru drzewa: klupą aluminiową.

5. dla hodowli lasu: lupami ręcznymi, przyborami do badania gleby.

6. dla technologii drewna: śrubą do rozsadzania pniaków, maszyną amerykańską składaną do ścinania drzew, hakiem do obracania drzewa.

7. dla ochrony lasów: owadami i motylami, które w ciągu lat uległy zużyciu.

8. dla rybołówstwa: okazami rozwoju pstrąga zwykłego, tęczowego i łososia amerykańskiego w ciągu czterech lat.

Nadzór nad ogrodem powierzono prof. adjunkt Sokołowskiemu, jako wykładowca hodowlę.

Do arboretum koło budynku szkolnego nie sprowadzono nowych okazów drzew i krzewów dla braku miejsca. Natomiast podawano nowe napisy tam, gdzie się pozacierały, uporządkowano rozbijałe okazy przez oczyszczenie i przycięcie odpowiednie — usunięto okazy uschnięte i podwójne. Od sąsiednich kamienic postawiono nowy parkan i wycementowano ścieżki od frontu budynku, by uniknąć ciągłego kosztownego plewienia. W szkółce ćwiczyli się uczniowie w sianiu i przesadzaniu wszystkich prawie rodzaju drzew leśnych. Oprócz tego profesor Sokołowski robił doświadczenia nad zależnością wzrostu rośliny od wagi nasienia. Starania o pozyskanie szkółki doświadczalnej w Winnikach są w toku.

Uczniowie — egzaminy.

W roku szkolnym 1898/9 przyjęto: na I-szy rok uczniów 12-tu a to:

a) bez egzaminu wstępnego Władysława Stroczyńskiego;

b) po złożeniu egzaminu wstępnego: Mieczysława Czernego, Franciszka Fiszera, Karola Medweckiego, Emila Niewolkiewicza, Jana Przybylskiego, Alfonsa Seję, Szczęsnego Szklarza, Ludwika Wasilewskiego;

c) jako repetentów: Zygmunta Dobrowolskiego, Jana Filewicza, Kazimierza Woronieckiego.

Na II-gi rok.

Uczniów 12-tu: Karol Chwalibóg, Adam Dunajewski, Jan Fialkowski, Józef Gabryś, Stanisław Łopacki, Mieczysław Michalik, Włodzimierz Muszyński, Józef Pawłyk, Jan Popiel, Jan Rosiński, Stefan Ryłski, Adam Zosel.

Na III-ci rok

Uczniów 11-tu z tych 1 repetent.

Józef Bijasiewicz, Romuald Chrzanowski, Antoni Cichowicz, Edward Furdzik, Ludwik Grohs, Tadeusz Olszewski (repetent), Wasyl Popów, Julian Puza, Wacław Rogiński, Witold Stefanus, Władysław Szczepański.

Na początku roku szkolnego wpisało się razem 35 uczniów. Słuchaczy nadzwyczajnych nie było. Wykaz imienny uczniów z wszystkich lat z rodowodami łączy się pod 1) Według stanowiska społecznego rodziców rozdziela się powyższa frekwencya następująco:

1. 12-tu synów oficyalistów prywatnych.

2. 9-u synów urzędników i sług tak państwowych jak krajowych.

3. 2-uch synów rolników.

4. 12-u synów różnych zawodów.

W ciągu roku szkolnego stan powyższy uległ zmianom jako to: a) na I-ym roku: Nie otrzymawszy promocyi ustąpili — Emil Niewolkiewicz i Jan Przybylski — Zygmunt Dobrowolski przeniósł się do szkoły ogrodniczej w Tarnowie — Szczęśny Szklarz nie zdał poprawki — Franciszek Fiszler z powodu choroby piersiowej odjechał po kursie zimowym. Na drugi kurs zapisał się Stanisław Jaszczurowski, który przerwał naukę w roku 1897/8 z powodu słabości.

b) na II-im roku wystąpił ze szkoły Karol Chwalibóg, odstąpiwszy od egzaminu po kursie zimowym.

c) na III-im roku nie otrzymał promocyi Edward Furdzik w zimowym półroczu. Ostatecznie przy końcu roku szkolnego znalazły się w szkole uczniowie :

na I-ym roku	.	.	.	.	.	.	.	.	.	8
na II-im „	.	.	.	.	.	.	.	.	.	11
na III-im „	.	.	.	.	.	.	.	.	.	10
										<hr/>
									razem	29

Wynik egzaminów kursowych przy końcu roku szkolnego był następujący :

Na I-szym roku.

Nie zgłosili się do egzaminu: Alfons Seja i Ludwik Wasilewski — przeszło na II-gi rok 4 — otrzymało i zdało poprawki 2 — ukończyło rok I-y łącznie 6-u.

Na II-gim roku.

Przeszło na III-ci rok 10 przed wakacjami. Mieczysław Michalik podał się do egzaminu po wakacjach z powodu słabości i zdał go również. — Razem zatem będzie 11-tu uczni na roku ostatnim.

Na III-im roku.

Złożyło egzamin kursowy ostatni 10-u.

Egzaminy ogólne, które zastępują egzamin dojrzałości odbywały się w roku szkolnym 1898/9 w obu terminach. — W lutym 1899 dnia 24. i 25. poddał się egzaminowi Stanisław Rozwadowski, ukończony uczeń szkoły tutejszej z roku 1898 i zdał z postępem dostatecznym.

W lipcu 1899 w czasie od 24 do 29. przystąpili do egzaminu wszyscy uczniowie III-go roku ze skutkiem następującym :

Stopień bardzo dobry otrzymali: Józef Bijasiewicz, Waclaw Rogiński, Witold Stefanus.

Postęp dobry: Wasyl Popów, Władysław Szczepański.

Postęp dostateczny: Romuald Chrzanowski, Antoni Cichowicz, Ludwik Grohs, Tadeusz Olszewski, Julian Puza.

Egzaminy ogólne odbywały się pod przewodnictwem Rady Wydziału krajowego Dra Ignacego Szyszłowicza w obecności komisarza rządowego c. k. inspektora lasowego krajowego, radcy Antoniego Góraleczyka.

Wycieczki naukowe i ćwiczenia praktyczne.

Zamiast sobót przeznaczył Wydział krajowy na wycieczki i ćwiczenia środy, co usunęło zupełnie absentowanie się uczniów, którzy przedtem w piątek po wykładach wyjeżdżali nieraz poza Lwów. Dyrekcya zaprowadziła obowiązkowe pisemne sprawozdania z każdej wycieczki, aby wdrażać uczniów do uwagi w lesie i należytego formułowania poczynionych osobiście, lub przez profesora spostrzeżeń. Sprawozdania te z polecenia Dyrekcji są przedmiotem dyskusji i krytyki podczas najbliższego repetytoryum po odczytaniu publicznem przez ucznia. Początkowo sprawozdania pozostawiały wiele do życzenia, lecz publiczny niejako występ obudził ambicję i przy końcu roku sprawozdania z wycieczek bywały już wcale dobre. Wycieczek naukowych trwających cały dzień, pod przewodnictwem jednego lub dwu nauczycieli w lasy najbliższe Lwowa, jakoteż do Czerlan i Janowa celem obznajomienia uczniów z przyrodą, hodowlą, ochroną, użytkowaniem lasu, tudzież gospodarstwem leśnem, odbyto w ciągu roku 25 jako to :

w Październiku :

1. Wycieczka naukowa uczniów II i III roku do Basiówki i Hodowicy w dniu 15. października pod kierunkiem Dyrektora Małaczyńskiego, prof. Lipińskiego i prof. adj. Sokołowskiego.

2. Wycieczka naukowa uczniów I roku do Zubrzy i Sichowa w dniu 15. października pod kierunkiem prof. adj. Błockiego.

3. Wycieczka naukowa uczniów I roku do Brzuchowic w dniu 26. października pod kierunkiem prof. adj. Błockiego.

4. Wycieczka naukowa uczniów II i III roku do Brzuchowic w dniu 26. października pod kierunkiem Dyrektora Małaczyńskiego i prof. adj. Janeczki.

w Listopadzie:

5. Wycieczka uczniów I roku do lasów w Lesienicach i Winnikach w dniu 23. listopada pod kierunkiem Dyr. Małaczyńskiego i prof. adj. Błockiego.

6. Wycieczka uczniów II i III roku do Winnik na dniu 9 listopada pod kierunkiem dyr. Małaczyńskiego, prof. Lipińskiego i prof. adj. Sokołowskiego.

7. Wycieczka uczniów III roku do składów materiałów drewnych państwa Brody na dniu 30. listopada pod kierunkiem prof. adj. Janeczki i Dyr. Małaczyńskiego.

w Kwietniu:

8. Wycieczka naukowa uczniów II i III roku do Hołoska i Brzuchowic w dniu 12. kwietnia pod kierunkiem Dyr. Małaczyńskiego i prof. adj. Janeczki i Sokołowskiego.

9. Wycieczka naukowa uczniów III roku do Białohorszczy w dniu 19. kwietnia pod kierunkiem Dyr. Małaczyńskiego.

10. Wycieczka naukowa uczniów I roku do Lesienic i Winnik w dniu 19. kwietnia pod kierunkiem prof. adj. Błockiego.

11. Wycieczka naukowa uczniów II roku do Hołoska i Brzuchowic w dniu 19. kwietnia pod kierunkiem prof. adj. Janeczki.

w Maju:

12. Wycieczka naukowa uczniów II i III roku do Zubrzy w dniu 10. maja pod kierunkiem dyr. Małaczyńskiego i prof. adj. Janeczki i Sokołowskiego.

13. Wycieczka uczniów I roku do lasów w Brzuchowicach i Hołosku w dniu 10. maja pod kierunkiem prof. adj. Błockiego.

14. Wycieczka uczniów I roku do Zubrzy i Sichowa w dniu 17. maja pod kierunkiem prof. adj. Błockiego.

15. Wycieczka uczniów II roku do Winnik w dniu 17. maja pod kierunkiem prof. adj. Janeczki i Sokołowskiego.

16. Wycieczka uczniów III roku do Czerlan w dniu 24. maja pod kierunkiem Dyr. Małaczyńskiego i prof. adj. Janeczki.

17. Wycieczka uczniów I roku do Basiówki w dniu 24. maja pod kierunkiem prof. adj. Błockiego.

18. Wycieczka uczniów II roku do Janowa w dniu 31. maja pod kierunkiem Dyr. Małaczyńskiego i prof. adj. Janeczki i Sokołowskiego.

19. Wycieczka uczniów I roku do Janowa w dniu 31. maja pod kierunkiem prof. adj. Błockiego.

w Czerwcu:

20. Wycieczka uczniów I roku do Brzuchowic i Hołoska w dniu 7. czerwca pod kierunkiem prof. adj. Błockiego.

21. Wycieczka uczniów II roku do Winnik w dniu 7. czerwca pod kierunkiem prof. Demianowskiego.

22. Wycieczka uczniów III roku do lasów w Winnikach w dniu 7. czerwca pod kierunkiem Dyr. Małaczyńskiego i prof. adj. Sokołowskiego.

23. Wycieczka uczniów I roku do Winnik w dniu 14. czerwca pod kierunkiem prof. adj. Błockiego.

24. Wycieczka uczniów I roku do lasów w Sichowie w dniu 21. czerwca pod kierunkiem prof. adj. Błockiego.

25. Wycieczka uczniów I roku do Janowa w dniu 28. czerwca pod kierunkiem prof. adj. Błockiego.

Tegoroczne wycieczki większe ograniczyły się do pomiarów z uczniami II roku w czasie od 20—30. czerwca pod kierunkiem prof. Zygmunta Demianowskiego,

i do ćwiczeń z urządzenia lasu z uczniami III roku w czasie od 20—27. czerwca pod kierunkiem Dyrektora Małaczyńskiego. — Zamierzona wycieczka do zwiedzenia tartaków w Wygodzie, kolejki i spławu w Mizuniu, Polanicy i Bolechowie nie doszła do skutku z braku funduszy. Ponieważ las Winnicki przydzielił Wydział krajowy stale dla ćwiczeń, jako las szkolny i polecił sporządzić plan gospodarstwa, skierowała Dyrekcyja wspomniane wyżej wielkie ćwiczenia z miernictwa i urządzenia gospodarstwa lasowego do Winnik, stanowiąc na razie, by profesor miernictwa sporządził z uczniami mapę gospodarczą części lasu Żupań o obszarze 14 hektarów, dla której profesor urządzenia równocześnie (również z uczniami) przeprowadzał plan gospodarczy, oszacowanie i wyliczenie etatu.

Na przyszłość uważa Dyrekcyja za jeszcze praktyczniejsze, iżby dla części lasu, obranej do ćwiczeń z urządzenia gospodarstwa lasowego uczniowie II roku pod kierunkiem profesora miernictwa sporządzili mapy rok przedtem, a następnie dopiero ci sami uczniowie w tej samej części lasu z profesorem urządzenia wykończyli plan gospodarczy.

Oprócz tego odnośny profesor równocześnie zbadałby przy sposobności wycieczek dokładnie z uczniami II roku właściwości gleby w tejże części lasu. — W ten sposób poznaliby uczniowie całość robót przy urządzeniu gosp. lasowego w takim porządku, jak się je winno prowadzić w praktyce, i zainteresowali niezawodnie więcej swem zadaniem, gdyż każdy musi przy końcu roku III przedłożyć kompletny operat urządzenia lasu, gdzie się ćwiczenia odbywały, wedle odmiennego przez profesora wskazanego systemu. Po kilku latach takiej wspólnej pracy zyskanoby materiały, z których Dyrekcyja przy współudziale profesorów zestawi plan gospodarczy całego rewiru Winnickiego.

Praktyka wakacyjna.

Planem nauki przepisana praktykę wakacyjną sześciotygodniową po II roku nauki odbyli odnośni uczniowie w majątkach leśnych wzorowo prowadzonych w kraju i zagranicą wedle przydziału Dyrekcyi, korzystając z zasiłków przez Wydział krajowy przyznanych w łącznej kwocie zł. 405. Uczniów rozdzielono jak następuje:

1. do Białocerkwi: Adam Dunajewski i Jan Rosiński.
2. do Rytwian: Mieczysław Michalik.
3. do Suchy i Slemienia: Jan Fiałkowski.
4. do Osław i Nadwórny: Jan Popiel.
5. do Wierzchosławic: Adam Zosel.
6. do Zakopanego: Stefan Ryłski.
7. do Kryszowic: Stanisław Łopacki.
8. do Krzeszowic: Józef Gabryś.
9. do Tołszczowa: Włodzimierz Muszyński.
10. do Magierowa: Józef Pawłyk.

Uczniowie udali się w połowie sierpnia na miejsce przeznaczenia, otrzymawszy instrukcję i objaśnienia co do prowadzenia dziennika i notowania spostrzeżeń od dyrektora Małaczyńskiego. Zalecono każdemu — jako bardzo ważny moment do oceniania sprawozdań — sporządzić przeglądową mapę rewiru — gdzie odbywał praktykę.

Za powrotem przedłożyli uczniowie dzienniki, sprawozdania, mapy, które oceniano i krytykowano na ogólnej konferencji po przeczytaniu przez każdego z profesorów stałych.

Oprócz tego w szczegółowej dyskusyi nad każdym sprawozdaniem, przeprowadzonej publicznie przed słuchaczami wytknięto każdemu z nich błędy, popełnione w opracowaniu pisemnem, pouczając zarazem, jak rewir, w którym uczeń odbywał praktykę, winien być zagospodarowanym.

Kronika.

Szkolę zwiedzali kilkakrotnie J. E. Marszałek krajowy Stanisław hr. Badeni; członkowie Wydziału krajowego J. Wni Stanisław Brykczyński, Mieczysław Onyszkiewicz, Radaca dworu J. Wni Władysław Struszkiewicz, Radaca Wydziału krajowego Wni Dr. Ignacy Szyszłowicz.

Szczegółowe zestawienie prac dokonanych przez grono nauczycielskie:

- I. Dyrektor Maryan Małaczyński:
  1. reforma programu nauk w szkole.
  2. opracowanie ustaw dla Galicji. „O zalesieniach ochronnych“. „O przepisach policyjnych leśnych“ i „wodnych w dorzeczu dzikich potoków“.
  3. nadzór nad gospodarstwem leśnym w dobrach fundacyi Marynowskiego „Kłodzianko“ na zlecenie Wydziału krajowego.
- II. Prof. adjunkt Bronisław Błocki drukował w Deutsche botanische Monatschrift XI. 1899 artykuł „Ein Beitrag zu der Flora von Ostgalizien“.
- III. Prof. adjunkt Michał Janeczko drukował w Oesterreich. Centralblatt für das gesammte Forstwesen IX–X 1899 artykuł „Die Durchforstung und die Ergänzung des diesbezüglichen Vortragsunterrichtes durch Demonstrationen und Uebungen.“
- IV. Prof. adjunkt Stanisław Sokołowski drukował w Sylwanie z r. 1899.
  1. Uprawa rolna na zrębach.
  2. Kilka uwag o własnościach i produkcji nasion leśnych.

O miejscu pobytu i zajęciu byłych uczni szkoły nie posiada Dyrekcyja dat żadnych, ponieważ abiturycenci mimo wezwania nie podają wiadomości o sobie i zgłaszają się wyjątkowo tylko, gdy ich brak miejsca do tego zmusza.

Lwów, dnia 10. listopada 1899.

Dyrekcya krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Małaczyński. w. r.

